

УДК 005.57:37:001.102

КИРИЄНКО С.І.,
кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри українознавства
Запорізької державної інженерної академії
(Запоріжжя, Україна) E-mail: KirienkoC@yandex.ru

КОМПЕТЕНТНІСТЬ ОСВІТИ В СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Розглядається площина можливостей і динаміка розвитку сучасної освіти в умовах інформаційного суспільства, визначається зміст поняття, напрями компетентної моделі вищої освіти, які зумовлені загальноєвропейською та світовою тенденцією до інтеграції та глобалізації, зміною освітньої парадигми щодо поліструктурності дослідницьких, проектних, управлінських знань. Висвітлюються проблеми взаємозв'язку інформаційного та освітнього процесів, впровадження напрямів інноваційних технологій підготовки спеціалістів ВНЗ: формування інформаційної компетентності як засобу розвитку універсальних навичок критичного мислення; відтворення ролі міжпредметних зв'язків як засобу формування професійної мотивації розвитку особистісних характеристик студентів, їх здібностей до творчої самореалізації; створення «центрів трансферу технологій» на базі наукових центрів ВНЗ. Визначається сучасна ключова інноваційна ідея освіти, що відтворює цілісність її результату завдяки орієнтованому комплексному підходу.

***Ключові слова:** інноваційні технології, інформаційне суспільство, інформаційна компетентність, компетентність освіти, міжпредметні зв'язки, парадигма освіти, творче мислення, професійна освіта, фундаментальна освіта.*

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Сучасне інформаційне суспільство характеризується розвитком науково – технічного прогресу, де інформація стає найважливішим стратегічним ресурсом, інструментом управління суспільством і природними ресурсами, найновішим технологічно – визначним фактором суспільного та інтелектуального розвитку. Домінуючі функції і процеси все більше виявляються організованими за принципами мереж. У зв'язку з цим визначається пріоритетність інтелектуальної діяльності та знань, тобто інформації, яка засвоюється людиною. Попит на інформацію, а значить і на комунікацію, зумовлюється діловими зв'язками, обмінами, глобалізацією конкуренції, тощо. Трудова діяльність поступається новому типу активності заснованої на творчості, а сучасне виробництво перетворюється на інноваційне, яке базується на використанні нових наукових знань і технологій. Прискорення різноманітних змін в світовому суспільстві та новітніх відкриттів людства, особливо інформаційних, в повній мірі характеризують процес глобалізації, що долає традиційні кордони між державами шляхом формування єдиного технологічного, торговельного, економічного та інформаційного простору, формує всесвітню різнопланову (економічну, політичну, культурну, освітню) інтеграцію та уніфікацію.

Освіта в умовах сучасного інформаційного суспільства є фактором соціалізації особистості, формування та задоволення її пізнавальних запитів і духовних потреб. Отже, сучасні вимоги до когнітивної сфери фахівця вже не задовольняються поняттям професійної кваліфікації, адекватнішим стає поняття компетентність, тобто єдність теоретичної та практичної діяльності, здатності людини реалізувати свій потенціал у професійній та інших видах діяльності, а також реалізації загальних персональних (особистісних) і соціальних компетенцій: вміння розуміти та приймати загальнолюдські цінності культури, виробництва, науки, освіти, мистецтва, людських взаємовідносин тощо. У цьому напрямі державою розроблено галузеві стандарти освіти України, які містяться в нормативно – правових актах: Закон України № 1556 VII «Про вищу освіту» від 01.07.2014 року; Постанова Кабінету Міністрів України №1247 «Про розроблення державних стандартів вищої освіти» від 07.08.1998 року; Указ Президента України №344/2013 від 25.06.2013р. «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року з метою вдосконалення правових та організаційних засад розвитку освіти в Україні» [1] та ін. Зазначені нормативно-правові акти націлені на підвищення якості освіти і висувають необхідність ефективних змін, що полягають у високому рівні підготовки кваліфікованого кадрового потенціалу, оновленні матеріально-технічної бази ВНЗ, збільшенні обсягу навчальних проектів.

Структура ключових компетентностей, яка розглядається як необхідна для всіх у сучасному суспільстві, заснованому на знаннях (Key Competencer for Lifelong learning: A European Reference Framework – IMPLEMENTATION OF EDUCATION AND TRAINING 2010, Work programme, Working Group B «Key Competences», 2004), суттєво змінила стратегію освіти і визначила основні тенденції компетентної освіти, яка повинна бути безперервною: вміння застосовувати знання, досвід, навички відповідно до конкретної ситуації, розвиток самореалізації, соціальної інтеграції, активної громадянської позиції і зайнятості, де знання, навички, рівень комунікації є основними інноваційними факторами, які сприяють конкурентноздатності в сучасному інформаційному суспільстві.[2]

Сучасною ключовою інноваційною ідеєю освіти, що відображає цілісність її результату, є компетентісно – орієнтований підхід: політична і соціальна компетентність особистості (здатність брати відповідальність, приймати участь у групових рішеннях, формувати конфліктологічну компетентність); життєдіяльність у багатофункціональному суспільстві (контроль за виявленням расизму, ксенофобії, клімату нетолерантності); володіння національною мовою професійного спілкування, знання іноземних мов, здатність навчатися протягом усього активного життя. Актуальність даної теми обумовлена визначенням основних складових компетентної освіти у сучасному інформаційному суспільстві. У зв'язку з цим набуває особливого значення і актуальності термін «компетентність освіти» (поінформованість, обізнаність, авторитетність, досвідченість у певній галузі, повноважність у розв'язанні певних справ), де знання на які традиційно була орієнтована освіта

вже не вважаються головним критерієм підготовки спеціаліста. Адже завдяки науковим дослідженням вони постійно поповнюються, або кардинально змінюються і тому в сучасному інформаційному суспільстві цінуються не самі знання, а уміння їх самостійно добувати та використовувати для розв'язання конкретних завдань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Проблема інтеграції, трансформації, модернізації, демократизації, глобалізації стандартизації освіти присвячені публікації таких українських філософів освіти як В.Андрущенко, В.Беха, В.Вікторова, В.Воронкової, Л.Губерського, В.Журавського, В.Кременя, В.Лутая, О.Скубашевської, Т.Суходуб, О.Карабань, М.Ярмаченко та інших вчених. Аналіз останніх досліджень науковців С.Гарячої, М.Головань, П.Давидова, Є.Рябенко, О.Савченко, І.Утюж, О.Фатхутдінової, Н.Шиліної в галузі освіти свідчать про поглиблений інтерес вчених до питань ролі освіти, як чинника розбудови держави, її економічного зростання, формування людського капіталу і суспільства знань, аналізу рекомендацій з модернізації освіти, проблемам взаємозв'язку інформаційного та освітнього процесів, ідеологемам сучасного розвитку освіти, її ключовим аспектам в рамках наукової парадигми.

Інформаційні та освітні процеси взаємопов'язані між собою. Саме освіта покликана забезпечувати фундамент знань, які необхідні на сучасному інформаційному етапі розвитку суспільства, знайомить з науками, які дають людині загальні і соціальні знання для побудови сучасної картини світу, а також допомагає відпрацювати значимий пізнавально-теоретичний спосіб засвоєння предметного оточення. В основному саме через цей соціальний інститут формується спадкоємність досвіду, оскільки освіта імплікує значимий громадський досвід, сприяє адаптації до умов конкретного середовища до людей в цілому і до кожної людини окремо. Відповідно саме інформаційне суспільство створюється, в тому числі, і освітою, яка підтримує сам спосіб отримання, опрацювання інформації в суспільстві, оскільки лише освічена людина – знаюча, уміюча, зацікавлена, буде прагнути до отримання нової інформації, нових знань, які сприятимуть розвитку особистісного і кар'єрного росту.

Поняття “спеціаліст епохи інформаційного суспільства” асоціюється з розвитком людського (соціального, інтелектуального) капіталу, який сприяє просуванню країни в русло розвинутих держав світу. Це поняття включає також міру втілених у професію здібностей творчих можливостей, міру втілення базової освіти, кваліфікації, досвіду, здатності приносити організації (підприємству) додаткову вартість, яка сприяє зростанню як особистості-професіонала, так і організації в цілому. [3]

Освіта як соціальний інститут, пов'язана не тільки з процесами інформатизації, а і з процесами соціальної комунікації, формуванням комунікативної компетентності в різних сферах взаємодії. В процесі освіти людина опановує новими засобами комунікації, знаннями і практикою роботи з інформаційно-комунікативними технологіями, адаптується до нового

інформаційного простору. Завдяки процесам комунікацій суспільство створює інформаційно-комунікативний простір, об'єднаний єдиними формами комунікативної діяльності, і який несе інформаційний характер, впливаючи на суб'єкти спілкування не тільки безпосередньо шляхом загальної інформації, яка створюється у процесі обміну, а і через засоби комунікації (вербальні і невербальні), становленні в конкретному соціально-психологічному середовищі правила спілкування, моральні норми взаємодії тощо. Водночас в сучасному суспільстві відбуваються процеси трансформації базових цінностей: розмивання індивідуальності, наростання стандартизації та нормативності життя, рухливість соціальних статусів, глобалізація сприйняття життя, меркантилізація знання, ставлення до знань як до джерела вартості. Одним із головних стрижнів, навколо якого зберігається життя, виступає спосіб усвідомлення себе і свого місця у світі як потенційна проблема відбутися - освіта. Сучасний інститут освіти впливає на процес конструювання ідеології людини, демонстрацією освітньою установою себе, як моделі суспільства в структурі, що завдає цій моделі когнітивності і рефлексивності. Оскільки соціальна реальність динамічна і перемінна, призначенням інституту освіти стає кваліфікація освітнього простору як фактора, що випереджає і обумовлює формування і становлення культурних зв'язків, а не визначає себе як механізм їхнього утворення. [4]

Сучасне суспільство знань змінює місію, роль і поле діяльності як навчальних закладів, так і викладачів, вносить нові якісні зміни в методологію та зміст сучасної освіти, яка набуває таких вимірів: характер освіти перетворюється на освіту протягом життя: студентство отримує новий статус – громадянин суспільства знань. У зв'язку з цим, важливого значення знову набуває фундаменталізація знань. Фундаментальність освіти не означає зниження уваги до професійних видів діяльності, вона лише забезпечує посилення взаємозв'язку теоретичної і прикладної підготовки молодого фахівця до життєдіяльності, спрямованість на універсальні знання, формування загальної культури і розвиток наукового мислення. Фундаментальні науки повинні визначати вектор професійної компетентності, а саме сприяти не тільки фаховій орієнтації, а й дозволяти самостійно аналізувати наявні в ній накопичення і передбачати подільний їх розвиток.

Сучасні вимоги до спеціаліста середньої та вищої ланок виробництва є поліструктурними і визначаються рівнем дослідницьких, проектних, управлінських та інших знань. В умовах сучасного виробництва і сфери обслуговування виникає низка проблем, що вирішуються тільки завдяки інтелектуальній ініціативі, пошуку нових засобів дій, миттєвої реакції на непередбачувані позаштатні ситуації тощо. Саме в ході розв'язання таких проблем і формується творче мислення фахівця. Реалізація творчого потенціалу людини, як суб'єкта професійної діяльності, забезпечує формування її професіоналізму від кваліфікації до компетентності. Професійна компетентність синтезує широкий спектр знань та практичних дій, відображає ступінь сформованості професійної культури спеціаліста і визначає його

діяльність відповідно до посади. Водночас, професійна компетентність не обмежується певним обсягом знань, умінь і навичок, а передбачає реалізацію особистісних якостей (мотиваційних, етичних, соціальних, поведінкових).

Основою професійної компетентності є професійна культура яка охоплює індивідуально відпрацьовані стратегії, засоби та прийоми розв'язання різноманітних завдань професійної діяльності. Найбільш важливими її компонентами є системний світогляд і модельне мислення (забезпечує можливість прийняття оптимальних рішень в нестандартних ситуаціях); конкретно – предметні знання, уміння і навички (джерельна база, першооснова формування професійної компетентності яку забезпечує ВНЗ); праксеологічна, рефлексивна та інформаційна культура (сукупність методів, засобів, стратегій які забезпечують перехід від постановки проблеми, мети діяльності до конкретних дій); розвиток професійної творчості фахівця (моральні якості, особистості, які забезпечують конструктивний, позитивний напрям саморозвитку. Отже здобуття професійної компетентності в руслі особистісно – орієнтованої парадигми набуває двостороннього характеру: зовнішній бік визначається опануванням знань, умінь, навичок, а внутрішній передбачає вдосконалення духовного світу, самовдосконалення. Професійна компетентність формує потребу особистості у постійному вдосконаленні знань, умінь, навичок. Досягнення професіоналізму потребує визначення професійно значущих якостей фахівця, з'ясування закономірностей результативної діяльності, принципової перебудови способу життєдіяльності, зокрема творчої самореалізації в професії. Саме особистісні якості, перебуваючи під впливом професійної діяльності, забезпечують спрямованість особистості на самовдосконалення. Сучасна освіта спрямована не тільки на засвоєння знань, умінь та навичок, а й на формування процесу пізнавальної діяльності; адаптацію змісту освітнього процесу до індивідуальних потреб людини; орієнтацію навчання на розвиток особистості, її творчих можливостей і якостей.

Характерною особливістю сучасного інформаційного суспільства є його людиноцентристська спрямованість згідно якої найважливішим показником прогресу є індивідуальний розвиток особистості: її професійної кваліфікації, досвіду, здібностей, мислення, задоволення пізнавальних запитів і потреб, забезпечення прав тощо. Зростання обсягу інформації, яку необхідно усвідомити, засвоїти, опрацювати і мобільно використати на практиці, висуває ряд вимог до кваліфікації сучасних фахівців. Простір і час швидко змінюють ідеї, теорії, технології, які застарівають і набутий обсяг знань стає замалим вже після 3-5 років професійної діяльності. Сучасне виробництво і сфера обслуговування потребують всебічних оновлених знань, а конкурентно спроможні підприємства — постійного впровадження нової техніки, передових технологій і в такий спосіб вимагають від працівників постійної готовності до зміни характеру праці й самих професій, зростання загальноосвітнього та технічного рівнів. Від так будь-яка професія потребує налаштування на постійне оновлення знань, професійних умінь і навичок, збагачення досвіду пізнавальної та практичної діяльності, що підкріплюється відповідними

ціннісними орієнтаціями.

Мета статті. Визначити основні акценти складових ідентичності компетентної освіти як чинника методологічних, інваріативних елементів знань, які сприятимуть ініціації розвитку реалізації інтелектуального і творчого потенціалу особистості, формуванню її загальної культури, розвитку наукового мислення, а також виокремити основні ключові компетентності, які пов'язані із рівнем розвитку інформаційного суспільства та необхідності безперервної освіти в контексті особистісного, професійного і соціального життя.

Обговорення проблеми. Тривалі наукові дискусії дали змогу вченим виокремити чотири базові характеристики поняття «компетентність». А саме: – використання компетентності завжди відбувається у певному контексті (скажімо, у конкретній навчальній ситуації); – компетентність завжди є результатом, вона характеризує те, що може зробити індивід, а не описує процес, під час якого він набув цю компетентність (наприклад, учень показує, що саме він уміє, а не розповідає: «Я читав, я писав...»); для вимірювання здатності індивіда користуватися компетентністю потрібні чітко визначені та затверджені стандарти; компетентність є мірою того, що індивід може зробити у конкретно визначений час. [5]

Відповідно до базових характеристик автор визначає категорії ключових компетентностей: автономна діяльність (здатність захищати та піклуватись про права, потреби та відповідальність за інших; здатність складати та здійснювати плани, особисті проекти; здатність діяти у широкому контексті); інтерактивне використання засобів (здатність інтерактивно використовувати мову, символіку, тексти; здатність використовувати знання та інформаційну грамотність; здатність застосовувати нові інтерактивні технології); вміння функціонувати в соціально різноманітних (гетерогенних) групах (здатність успішно взаємодіяти з іншими, співпрацювати та вирішувати конфлікти). Отже, формування ключових компетентностей розпочинається із середньої школи, де запропоновано сім груп ключових компетентностей: грамотність (читання, письмо, арифметика); загальні навички (комунікація, здатність навчатися, лідерство); особистісні компетентності (вмотивованість, цікавість, креативність, чесність, наполегливість тощо); ІКТ-компетентності; володіння іноземними мовами; соціальні компетентності як інструмент підтримання стосунків для економічної і соціальної інтеграції в багатонаціональному та багатокультурному суспільстві; компетентності з науки і технологій, які передбачають наукову грамотність; сукупність ключових компетентностей – уміння вчитися (навчальна); громадська; загальнокультурна; компетентність з інформаційних та комунікаційних технологій; соціальна; підприємницька; охорона здоров'я.

Компетентністний підхід є своєрідною відповіддю на проблемну ситуацію в освіті, що виникла внаслідок протиріччя між необхідністю забезпечити належну якість освіти в умовах динамічного розвитку науки і технологій та неможливістю розв'язати цю задачу традиційним шляхом. Тому серед визначених Радою Європи п'яти ключових компетентностей, які мають засвоїти молоді європейці, дві безпосередньо стосуються вміння вчитися, як-то:

компетентності, пов'язані із зростанням інформатизації суспільства та здатність вчитися протягом життя як основа безперервного навчання в контексті особистого професійного і соціального життя. Вітчизняні і зарубіжні вчені вважають за доцільне ключову компетентність "уміння самостійно вчитися" виділити як об'єкт спеціального формування, оскільки саме ця компетентність забезпечує вимогу інформаційного суспільства щодо готовності до безперервної освіти. Для суспільства безперервна освіта – це засіб розширеного відтворення його інтелектуального та культурного потенціалу, для держави – фактор прискорення соціального і науково-технічного прогресу, для кожної людини – умова готовності до професійної діяльності при швидкій зміні технологій. [6] Перехід до безперервного навчання обумовлює суттєві зміни в традиційній системі освіти. По-перше, істотне збільшення тривалості та важливості етапів самоосвіти в загальній системі безперервного навчання, зокрема відповідно до положень Болонського процесу, на самостійну роботу студентів відводиться від 1/3 до 2/3 навчального часу. Це неминуче призводить до зростання ролі інформаційно-комунікаційних технологій як інструмента навчальної діяльності учнів, студентів та осіб, які підвищують чи змінюють свою кваліфікацію. По-друге, при переході до безперервного навчання актуалізується завдання формування навичок самостійної пізнавальної та практичної діяльності тих, хто навчається, оволодіння ними загальнонавчальних, предметних та загальноінтелектуальних умінь, розвиток пізнавального та творчого потенціалу. Отже, інформаційна компетентність – це інтегративне утворення особистості, яке інтегрує знання, уміння, навички, здатності і виявляється у прагненні, здатності і готовності до ефективного застосування сучасних засобів інформаційних та комп'ютерних технологій для вирішення завдань у професійній діяльності і повсякденному житті. Формування інформаційної компетентності передбачає розвиток універсальних навичок критичного мислення, зокрема вміння спостерігати та робити логічні висновки, використовувати інформаційні моделі, аналізувати ситуацію, розуміти загальний зміст повідомлення та його прихований смисл.

Аналіз застосування міжпредметних зв'язків в умовах компетентнісного підходу до навчання у вищій школі пропонує Г. Ларіонова.[7] Компетентнісний підхід до оцінки результатів сучасної освіти, який характеризується глобальним втіленням, інтенсивним розвитком інформаційно-комунікативних (ІТ) технологій і динамікою інформаційного простору, являє собою нереалізовані багатоаспектні потенційні можливості для підвищення ефективності професійної підготовки студентів. Професійна підготовка у ВНЗ націлена на формування компетенції і повинна будуватися на основі міжпредметних зв'язків, які розглядаються як засіб формування професійної мотивації, розвитку особистісних характеристик студентів, їх здібностей до творчої самореалізації. Вивчаючи курси дисциплін, студенти в повній мірі повинні усвідомлювати роль тієї чи іншої дисципліни у майбутній професійній діяльності. Моніторинг знань, умінь, компетенцій, мотивацій на будь-якому етапі навчання, доцільно орієнтувати на дослідження здібностей студентів с певних дисциплін. Кожному

студенту необхідно надати можливість самооцінки, самоконтролю по спеціальним питанням, які повинні бути надані у методичних виданнях, в локальній електронній мережі ВНЗ, на WEB-сайті. Питання для самоконтролю складаються викладачами однієї, або декількох суміжних кафедр. Найбільш зручною формою використання таких питань є WEB-сайти зі зворотнім зв'язком, коли студент, оцінюючи свої знання, має можливість перевірити адекватність своєї самооцінки. Оптимальне співвідношення між результатом навчання і формуванням певних стандартів компетенцій встановлюються окремо для кожної дисципліни. Міжпредметні зв'язки мають особливе значення у формуванні операційно-процесуальних аспектів, компетенцій, готовності до застосування знань майбутніми фахівцями та надають широкі можливості для розвитку рефлексії, формуванню вмінь до самоконтролю, самооцінки, взаємного контролю і оцінки дій і діяльності партнерів по роботі і бізнесу в майбутній професійній діяльності.

Готовність до застосування ключових компетенцій в нових для студента ситуаціях повинно формуватися у ВНЗ на наступних рівнях: репродуктивному, або предметно-змістовному (відтворення інформації в рамках однієї навчальної дисципліни); алгоритмічному, або предметно-операційному (вміння виконувати завдання, або вирішувати задачі, які потребують знання даної дисципліни); евристико-алгоритмічному, або змістовно - діяльнісному (характеризується умінням вирішувати прикладні задачі, або виконувати міжпредметні комплексні завдання, які потребують знань двох або більше навчальних дисциплін); професійно-евристичному, або змістовно-особистісному (характеризується вмінням ставити і вирішувати задачі, виконувати завдання в навчально-професійній, або професійній діяльності, які потребують творчого застосування знань, а саме: уміння аналізувати, узагальнювати, переносити алгоритми рішень в нові проблемні ситуації, створювати нові алгоритми рішень тощо) .[8]

Одним із напрямів інноваційних технологій підготовки спеціалістів ВНЗ є реальна можливість поєднання наукових досліджень та освітньої діяльності. Плідно працюють у наукових напрямках фахівці Національного університету “Львівська політехніка”. [9] Науковою групою док-ра техн. наук проф. Мельника А.О. розроблено науковий напрям “Суперкомп'ютерні програмно-технічні засоби, телекомунікаційні мережі та системи. Грід- та Клауд-технології, технології побудови багатопортової пам'яті комп'ютера на принципах паралельного доступу до даних — теорію, моделі та технологію побудови пристроїв паралельної багатопортової пам'яті (ПБП) комп'ютера. На Нововолинському ливарному заводі, ТзОВ “Науково-виробниче об'єднання “Розліт” та “Мотор Січ” передбачається впровадження захищеної патентами України інтелектуальної системи оптимального керування електричними режимами дугової сталеплавильної печі за критеріями енергоощадності (наукова група д-ра техн. наук проф. Лозинського О.Ю.). Розвиток наукових досягнень обумовлюється необхідністю створення “центрів трансферу технологій” на базі наукових центрів ВНЗ та всебічна їх підтримка на державному рівні. Головна мета таких утворень — це створення реального

“мосту” між університетською наукою і промисловістю. Отже, серед факторів забезпечення конкурентних переваг вагоме значення набуває інноваційне лідерство, як результат випереджаючого застосування у виробництві результатів наукової та науково-технічної діяльності.

Освіта в цілому і особливо вища освіта з одного боку є головним фактором підвищення кваліфікації персоналу підприємств та оволодіння сучасними знаннями широких мас населення, а з другого джерелом поповнення науки кадрами. Інформаційні та освітні процеси взаємопов'язані між собою. Саме освіта покликана забезпечувати фундамент знань, які необхідні на сучасному інформаційному етапі розвитку суспільства, знайомить з науками, які дають людині загальні і соціальні знання. Фундаментальна освіта, як інструмент досягнення наукової компетентності, орієнтована на досягнення глибинних сутнісних підстав і зв'язків між різноманітними процесами навколишнього світу. У цьому контексті освіта і наука мають зворотній зв'язок: досягнення науки завжди були основою сучасної освіти, відповідно і науку творять високоосвічені, інтелектуально – підготовлені науковці.

Висновки

Компетентну освіту слід розглядати як спосіб становлення, реалізації нової людини, розвиток якої ґрунтується на розкритті всебічності, багатогранності її можливостей, ресурсів і потенцій. Головним результатом нової парадигми освіти повинна бути людина – суб'єкт всебічних та цілісних суспільних процесів, який адекватно розуміє всі реалії і суперечності сьогодення, здійснює всі необхідні для його розв'язання практичні дії.

Сучасна освіта знаходиться у тісному зв'язку зі світовими тенденціями глобалізації і демократизації. В сучасних умовах глобалізації і розвитку інформаційної цивілізації освіта, наукові знання і новітні технології виступають як економічні категорії і ресурси, як система, що здатна до інновацій і адаптацій глобалізованих процесів. Освіта у повній мірі повинна забезпечувати здатність майбутніх фахівців розробляти, впроваджувати і використовувати інноваційні здобутки.

Фундаментальна освіта реалізує єдність онтологічного та гносеологічного аспектів навчальної діяльності, формує наукову компетентність орієнтовану на досягнення глибинних сутнісних підстав і зв'язків між різноманітними процесами навколишнього світу, сприяє оновленню знань. Вона забезпечує пізнання базових принципів гуманітарних та природничих дисциплін, формує глибокі стрижневі інваріативні знання, що служать розширенню теоретичних, концептуальних уявлень, зокрема детермінації ідеї і формотворення сутності відповідних предметів, охоплює інтелектуальні духовні соціальні сфери життя особистості. Залучення до фундаментальних знань сприяє визначенню певного світогляду, на який має спиратися майбутній фахівець і який забезпечить йому професійну мобільність.

Професійна культура, що є основою професійної компетентності, формує системно-організовані, інтелектуальні, комунікативні, рефлексивні, моральні та інші якості майбутнього фахівця, що дозволяють організовувати власну

діяльність у професійному соціальному і культурному аспектах.

Розуміння результатів освіти як системи ключових компетенцій, що складають загальний (метапредметний) зміст освіти, повинні розглядатися як сприяння до розвитку і самореалізації особистості в умовах інформаційного суспільства. Значення ключових компетентностей визначається формуванням у фахівця концептуальних знань: критичним осмисленням основних теорій, принципів, методів і понять; вмінням розв'язувати складні непередбачувані завдання і проблеми у спеціалізованих сферах професійної діяльності; вмінням комуніфікувати (донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень та власного досвіду в галузі професійної діяльності, здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію); автономність в управлінні комплексними діями або проектами, відповідальність за прийняття рішень в екстремальних умовах.

Перспективи подальших наукових досліджень пов'язані із формуванням у особистості комунікативної компетентності, що значно посилює роль гуманітарних дисциплін у формуванні здатності до вільної моделюючої самоідентифікації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року.* [Електронний ресурс]. - Режим доступу: zakon2.rada.gov.ua.
2. *Європейські стандарти компетентної освіти протягом життя «Освіта і тренінги 2010».* [Електронний ресурс]. - Режим доступу: lex.europa.eu/legal-content.
3. *Воронкова В.Г. Яким бути спеціалісту інформаційного суспільства епохи інтернету//Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції: “Удосконалення механізмів інформаційного суспільства, як цивілізаційної парадигми розвитку сучасної України за умов глобалізації ”, 19-20 листопада 2015/ За заг. ред. д. філософ. н. проф. В. Г. Воронкової: Запорізька державна інженерна академія. - Запоріжжя: ЗДІА, 2015. - С.48-52*
4. *Утюж І.Г. Ідеологеми сучасного розвитку освіти. Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії:збірник наукових праць вип. №48– Запоріжжя: Вид –во ЗДІА, 2012.- С. 60-69*
5. *Савченко О.Я. Ключові компетентності – інноваційний результат шкільної освіти // Рідна школа.- №8–9 (серпень–вересень), 2011.- С. 4-10.*
6. *Головань М.С. Інформаційна компетентність: сутність, структура і становлення. // Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах. – 2007.- № 4. – С.62 – 69.*
7. *Ларионова Г.А. Особенности мониторинга компетенции у студентов вуза в курсах физики и математики. Вестник Омского университета. - Выпуск №2 (68), 2013. - С.195-198.*
8. *Гришина И.В. Информационно-образовательное пространство сопровождения образования взрослых //Сборник научных статей I Международного образовательного форума «Личность в едином образовательном пространстве» / Под.ред. проф. Крутий К.Л.- Запорожье: ООО ЛИПФ ЛТД, 2010.- С.190-192*
9. *Піх З.Г. Наукові розробки Національного університету «Львівська політехніка» //Наука та інновації. Національна Академія Наук України. - №1, 2015. - С.40-49*

REFERENCES

1. *Nacional'na strategija rozvytku osvity v Ukraini na period do 2021 roku.*

Компетентність освіти в сучасному інформаційному суспільстві

[Elektronnyj resurs]. - Rezhym dostupu: zakon2.rada.gov.ua.

2. Jevropejs'ki standarty kompetentnoi' osvity protjagom zhyttja «Osvita i treniny 2010».[Elektronnyj resurs].-Rezhym dostupu: lex.europa.eu/legal-content.

3. Voronkova V.G. Jakym buty specialistu informacijnogo suspil'stva epohy internetu//Materialy Vseukrai'ns'koi' naukovо-praktychnoi' konferencii': "Udoskonalennja mehanizmiv informacijnogo suspil'stva, jak cyvilizacijnoi' paradygmy rozvytku suchasnoi' Ukrai'ny za umov globalizacii' ", 19-20 lystopada 2015/ Za zag. red. d. filosof. n. prof. V. G. Voronkovi': Zaporiz'ka derzhavna inzhenerna akademija. - Zaporizhzhja: ZDIA, 2015. - S.48-52

4. Utjuzh I.G. Ideologemy suchasnogo rozvytku osvity. Gumanitarnyj visnyk Zaporiz'koi' derzhavnoi' inzhenernoi' akademii':zbirnyk naukovyh prac' vyp. №48– Zaporizhzhja: Vyd –vo ZDIA, 2012.- S. 60-69

5. Savchenko O.Ja. Ključovi kompetentnosti – innovacijnyj rezul'tat shkil'noi' osvity // Ridna shkola.- №8–9 (serpen'–veresen'), 2011.- S. 4-10.

6. Golovan' M.S. Informacijna kompetentnist': sutnist', struktura i stanovlennja. // Informatyka ta informacijni tehnologii' v navchal'nyh zakladah. – 2007.- № 4. – S.62 – 69.

7. Laryonova G.A. Osobennosti monitorynga kompetencyu u studentov vuza v kursah fyzyky u matematyky. Vestnyk Omskogo unyversyteta. - Выпуск №2 (68), 2013. - S.195-198.

8. Gryshyna Y.V. Ynformacyonno-obrazovatel'noe prostranstvo soprovozhdenija obrazovanyja vzroslyh //Sbornyk nauchnyh statej I Mezhdunarodnogo obrazovatel'nogo foruma «Lychnost' v edynom obrazovatel'nom prostranstve» / Pod.red. prof. Krutyj K.L.- Zaporozh'e: OOO LYPF LTD, 2010.- S.190-192

9. Pih Z.G. Naukovi rozrobky Nacional'nogo unyversytetu «L'vivs'ka politehnika» //Nauka ta innovacii'. Nacional'na Akademiya Nauk Ukrai'ny. - №1, 2015. - S.40-49

КИРИЕНКО С.И. - кандидат искусствоведения, доцент кафедры украиноведения Запорожской государственной инженерной академии (Запорожье, Украина)

КОМПЕТЕНТНОСТЬ ОБРАЗОВАНИЯ В СОВРЕМЕННОМ ИНФОРМАЦИОННОМ ОБЩЕСТВЕ

Рассматривается плоскость возможностей и динамика развития современного образования в условиях информационного общества, определяется содержание понятия, направления компетентной модели высшего образования, обусловленные общеевропейской и мировой тенденцией к интеграции и глобализации, изменением образовательной парадигмы по полиструктурности исследовательских, проектных, управленческих знаний. Освещаются проблемы взаимосвязи информационного и образовательного процессов, внедрение направлений инновационных технологий подготовки специалистов вузов: формирование информационной компетентности как средства развития универсальных навыков критического мышления; воспроизведения роли межпредметных связей как средства формирования профессиональной мотивации развития личностных характеристик студентов, их способностей к творческой самореализации; создание «центров трансфера технологий» на базе научных центров вузов. Определяется современная ключевая инновационная идея образования, воспроизводится целостность ее результата благодаря ориентированному комплексному подходу.

Ключевые слова: инновационные технологии, информационное общество, информационная компетентность, компетентность образования, межпредметные связи, парадигма образования, творческое мышление, профессиональное образование, фундаментальное образование.

KIRIENKO, SVETLANA - PhD, candidate of arhistory, assistant professor of the department of the Ukrainian Studies Zaporozhye State Engineering Academy (Zaporozhye, Ukraine)

COMPETENCE EDUCATION IN THE MODERN INFORMATION SOCIETY

The plane of the opportunities and dynamics of development of modern education in the information society is determined by the content of the concept, the direction of the competent model of higher education due to the European and global trend towards integration and globalization, changing the educational paradigm of Polystructural research, design, management knowledge. Highlights the challenges of the information and the relationship of the educational process, introduction of innovative technologies directions of training specialists of high schools: the formation of information competence as a means of universal critical thinking skills; playing the role of interdisciplinary relations as a means of formation of professional motivation of the personal characteristics of students and their ability to self-actualization; the creation of «technology transfer centers» based on university research centers. Determined modern key innovative idea of education reproduces the integrity of its results through focused integrated approach.

Keywords: *innovative technology, information society, information competence, competence education, interdisciplinary communication, paradigm of education, creative thinking, professional education, fundamental education.*

Стаття надійшла до редколегії 19.01.16

Рекомендовано до друку 24.01.16